

א-א

בידוע שלפני שחיטה ניקבה, והרי היא טריפה.

לא נמצא עליה קורט דם — בידוע שלאחר שחיטה ניקבה, והרי היא כשרה.

הגלד פי המכה - בידוע ששלשה ימים קודם שחיטה ניקבה, ואם לקחה הלוקח בתוך שלשה ימים אלו, הרי זה מקח טעות.

לא הגלד פי המכה, ואין ידוע אם ניקבה לפני שלקחה או לאחר שלקחה — המוציא מחבירו עליו הראיה!⁽⁵³⁾

והוינן בה: ומאי שנא האי נקב שבכית הכוסות שנמצאה בו מחט מכל נקובי דעלמא, דאף על גב דליכא דם — טריף מר [התנא בכרייתא]! ?

ומשינין: התב, בשאר הנקבים, ליכא מידי לתלות בו שנעשה הנקב לאחר שחיטה, כי אין לו לדם אפשרות למיסוך להידבק, משום שהוא נבלע בבשר, אבל הכא, כיון דאיכא מחט — אי איתא דקודם שחיטה הוא — מיסוך הוה פריך. היה הדם נדבק במחט. ולכן, כיון שנמצאת כאן מחט, הרי הקורט דם שנמצא עליה הוא המבחן אם ניקבה לפני שחיטה או לאחריה.

אמר ליה רב ספרא לאביי: חזי מר האי צורבא מרבנן דאתא ממערבא, ואמר "רב עזרא — שמני" [דהיינו: שמי הוא רב עזרא], ואמר: מעשה היה, ובא לפני רבי מחט שנמצאת בעובי בית הכוסות מצד אחד — וטרפה!

שלח ליה אביי לרב עזרא לקרוא לו שיבוא אליו. לא אתא לגביה.

אזל הוא אביי לגביה דרב עזרא. הוה קאי רב עזרא אאירא, על הגג למעלה.

אמר ליה אביי: נחית מר, וניתי, יירד מר ויבוא למטה!

לא נחית רב עזרא. סליק עלה הוא אביי לגביה.

אמר ליה אביי לרב עזרא: אימא לי גופא דעורבא היכי הוה?

אמר ליה: מפטיר כנסיות אנא, אני מכניס ומוציא תלמידים, ואוספם ומעמידם לילך מבית המדרש לעילא מרבי רבה, מרבי יהודה הנשיא.

53. גם אם הלוקח עדיין לא שילם מעות עבור הבהמה, נחשב הלוקח כמוציא מחבירו. ועליו להביא ראיה או לשלם את המעות, וכמבואר במסכת כתובות [עו ב] כי בספק שכזה אמרינן, כיון שברשותו נולד הספק, שהרי כשלקח מן המוכר לא נתעורר עדיין הספק, לכן עליו להביא ראיה או לשלם. תוס' ורשב"א.

ואם הוגלד פי המכה, בידוע שהיא קודם שלשה ימים, ומחזיר המוכר ללוקח את הדמים.

ויש לדון בטרפות שאינן אסורות מדינא דמתניתין אלא הנהיגו בהם הגאונים איסור, האם כיון שאין טריפותן ודאית אלא רק חששא היא, ואי אפשר לבדוק אותן, כי עיקרן ספק הוא, האם יכול המוכר לומר לקונה, הבא ראיה שהם טריפה!

וכתב הרשב"א בשם רבינו אפרים, דלא גרעי פירות של חשש איסור ממום, שעושה מקח טעות, ופירכא זו, אין לך מום גדול ממנו,

והוה היו שם רב הונא ציפוראה ורבי יוסי מרדאה, יושבין לפניו.

ובאת לפני רבי מהט שנמצאת בעובי בית הכוסות מצד אחד, מבפנים, והיתה בית הכוסות הפוכה, לצורך הבדיקה מבפנים. והפכה רבי לבית הכוסות, לצד החיצון, ומצא עליה, כנגד פיה של המחט, על בית הכוסות מבחוץ, קורט דם — וטרפה.

ואמר: אם אין שם מכה, אם לא ניקבה המחט את בית הכוסות עד למבחוץ, קורט דם זה מבחוץ לבית הכוסות — מניין?

אמר ליה אביי, כשהוא מתבטא ביחס לעצמו: טרח טרייה להווא גברא! כמה הטרחת לאותו האיש. [והיינו, שהטריח רב עורא את אביי כאילו יש בידו שמועה מרבי בדין מחט שנמצאת בבית הכוסות, אם מועילה לה בדיקה של קורט דם שנמצא עליה, בשעה שלא היה לו כל חידוש בענין זה, שהרי הכא לא בניקה מצד אחד מדובר אלא בניקה משני צדדים, שהרי' מתניתין מפורשת היא. וכמו ששינונו: המסם ובית הכוסות שניקבו לחוץ, הרי הם טרפה.

שינונו במשנה: נפלה מן חגג: (54)

אמר רב הונא: הניח בהמה למעלה בגג, ובא ומצאה למטה, על הארץ, אין חוששין לה משום ריסוקי אברים. כיון שלא ראינו שנפלה, תלינן שקפצה מעצמה, ובקופצת מעצמה לא חיישינן לריסוקי אבריה. שרק בהמה שנפלה צריך להשהותה מעת לעת לפני שחיטה, מחשש לריסוקי אברים.

החוא גדיא דהוה ליה לרבינא, דחוא חושלא שראתה שעורים קלופים באיפומא. שהיה הגדי למעלה, וראה דרך פי הארובה את השעורים בבית, למטה. דגר, קפץ למטה, נפל מאיגרא — לארעא. אתיא הביא רבינא את הגדי לקמיה דרב אשי לשאלו עליו.

אמר ליה, כך שאל רבינא את רב אשי: האם הא דאמר רב הונא: הניח בהמה למעלה ובא ומצאה למטה אין חוששין משום ריסוקי אברים, טעמו הוא משום דאית לה מידי בכתלים למסרך, להאחו בהם בשעת נפילה. ואילו האי — לית ליה מידי למסרך, ויש לחשוש לו לריסוקי אברים.

או דלמא, משום דאמדה נפשה אם היא יכולה לקפוץ, והאי גדיא נמו אמדה נפשה שיכולה לקפוץ, ואם אינה יכולה לקפוץ אינה קופצת. ואם קפצה, סימן הוא שביכולתה לעשות כן.

אפשר לשוחטה מיד ולבדוק אותה אחר שחיטה. ובשם רש"י כתב שהלכה למשה מסיני היא שיש להמתין ואחר כך לשחוט ולבדוק.

אבל הרשב"א עצמו מתרץ כי אם נפלה ממקום גבוה והיא כואבת ואינה יכולה לעמוד, יש לחשוש שמא נתפרקו כל איבריה וחוליותיה ואין טריפותה ניכרת בה מיד עד שתשהה מעת לעת, ואז, כל אבר שיש בה מרוסק, תפסד

ופיחות דמים, שהרי מנהגו בו איסור, ומקח טעות הוא.

54. אם אין הבהמה יכולה לעמוד על רגליה, הרי אם שחטה קודם שיעברו עליה מעת לעת, היא טריפה ולא מועילה לה בדיקה, כי יש צורך בשחייה ובבדיקה.

ותמה הרשב"א, למה יש להמתין לה ואי

מאי טעמא?

כי שדו להו, כאשר הגנבים זורקים אותם, אמתנייהו שדו להו, על מותניהם הם משליכים אותם ולא על גבם, כי היכי דלירחטי, כדי שירוצו קמיייהו. ולכן לא חיישינן לריסוק איברים. אבל, אם אהדרינהו, החזירום למקומן, וזרקו אותם הגנבים בזריקה מעבר לכותל, ודאי חיישינן שמא זרקום הפוכים, על גבם.

והני מילי דחיישינן, דאהדרינהו הגנבים למקומם, מחמת יראה. אבל אי אהדרינהו הגנבים מחמת שחזרו בתשובה — תשובה מעליתא הוא דעבדי, וברור שזרקו אותם על מתניהם!

אמר רב יהודה אמר רב: מי שהכה, והיינו, כיוון להכות את הבהמה על ראשה, והלכה לה המכה כלפי זנבה, והכה על זנבה. או שכיוון להכות על זנבה, והלכה לה המכה כלפי ראשה, הרי אם היתה המכה שהכה כנגד כל השדרה כולה — אין חוששין משום ריסוקי אברים. ואי שלים חוטר אפלוגי דגבא, שלא היה ארוך המקל כאורך כל חוט השדרה, ונמצא שהכה כנגד חלק מהשדרה, באמצעה — חיישינן שמא פגעה המכה באמצע חוט השדרה והפסיקה אותו.

ואי אית בה במקל שהכה בו קיטרי, שיורי ענפים — חיישינן.

ואי מחיי אפסקיה, לרוחב הגב ולא לאורכו — חיישינן.

אמר ליה: טעמו של רב הונא שהכשיר הוא משום דאמדה נפשה. והאי נמי אמדה נפשה.

היא אימרתא דהוה בי רב חביבא, דהוה שדרן, היו נגריים אחריה כרעיה בתרייתא, רגליה האחוריות.

אמר רב יימר: האי — שיגרונא [מחלה מסוימת] נקטיה.

מתקף לה רבינא: ודלמא חוט השדרה איפסיק, ולכן היא טרפה.

בדקה, אשכחה כרבינא.

ומסקינן: ואפילו הכי, הלכתא כרב יימר, ולא מזדקקים לבדוק בהמות שגוררות את רגליהן האחוריות. כי שגרונא שכיח, ואילו הפסק חוט השדרה לא שכיח.

אמר רב הונא: אילים זכרים המנחין זה את זה — אין חוששין להם משום ריסוקי אברים, אף על גב דמידו וקימי, שהם דואגים וכואבים. כי צימרא חמימות בעלמא הוא דנקט להו. אבל, אי נפול לארעא — ודאי חיישינן.

אמר רב מנשי: הני דכרי, אילים, דגנבי גנבי, בשעה שגנבים אותם משליכים אותם הגנבים למעלה מכותלי החצר, ונופלים מעל כותלי החצר לארץ — אין חוששין להם משום ריסוק אברים.

צורתו, ויתגלה שברו.

וכן כשעמדה על רגליה, אין צורך בשהיה מעת לעת, אלא די בבדיקה, כי אם נטרסוק

חוליותיה רסוק גדול שאינו ניכר מיד, לא היתה עומדת!

מיד עם לידתו ביום טוב. ומוכח שאין לחשוש לריסוק איברים.

וכי תימא הכא נמי איירי שיצא דרך דופן.

אי אפשר לומר כך כאן. כי בכור היוצא דרך דופן — מי קדוש?!

והא אמר רבי יוחנן: מודה היה רבי שמעון, הסובר שיוצא דופן באדם הרי הוא כילוד, ומטמא את אמו כילודת רגילה, לענין קדשים — שאינו קדוש.

וכיון שאינו קדוש, מה לנו להיתר המום, הרי חולין הוא?!

ודחינן: לעולם חיישינן לריסוק איברים ביציאתו מהרחם. ומה שמותר לאכול את הבכור שנולד במומו ביום טוב, ואין צורך להשהותו מעת לעת, כי **הכא במאי עסקינן, שהפריס על גבי קרקע**. עמידתו מאליו על פרסותיו, היא המוכיחה שאינו טרפה, ואין צורך בשהיה מעת לעת.

ואמר רב נחמן: כשמפילים את הבהמה לצורך שחיטה, ואפילו ממקום גבוה, בבית המטבחים — אין בו משום ריסוקי איברים.

ההוא תורא דנפל בבית המטבחים, ואישתמע קל נגיחותיה, יללותיו בנופלו. על רב יצחק בר שמואל בר מרתא, שקל משופרי שופרי, מהמשובח שבבשרו, ואכל אותו.

אמרי ליה רבנן: מנא לך הא שלא חיישת לריסוקי איברים?!

אמר להו: הכי אמר רב, בשעה שהשור שוחה ונוטה ליפול, צפרניו הוא נועץ

אמר רב נחמן: בית הרחם והיינו, עגל שנולד היום, שיצא מבית הרחם שהוא מקום צר, מותר מיד לשוחטו, ואין צורך להשהותו כדי לבדוק שמא נדחק בצאתו מבית הרחם ונתרסקו איבריו, כי אין בו חשש משום ריסוקי איברים.

אמר ליה רבא לרב נחמן: תניא דמסייע לך, ממה ששינונו במסכת נדה [מג ב]: תינוק בן יום אחד

נא-ב מטמא בזיבה.

ואי סלקא דעתך יש בו חשש ביציאתו מרחם אמו משום ריסוקי איברים אמאי מטמא התינוק בזיבה, והרי, אם כן, חולה הוא, ואיקרי כאן "זב מבשרו" — ולא זב מחמת אונסו?!

ודחינן: הכא במאי עסקינן, כגון שיצא דרך דופן, ששם אין חשש לריסוק ביציאתו.

תא שמע ממה ששינונו במסכת ביצה [ו ב]: עגל שנולד ביום טוב — שוחטין אותו מיד ביום טוב, שאין בו איסור מוקצה, כיון שהיה מוכן לשחיטה אגב אמו. ומוכח שלא חיישינן לריסוקי איברים.

ודחינן: הכא נמי, כגון שיצא דרך דופן.

תא שמע: ושיון, כל התנאים שנחלקו בבכור שנפל בו מום ביום טוב [שלא היה ראוי לאוכלו בכניסת היום מחמת קדושתו] אי אמרינן ביה מיגו דאיתקצאי בין השמשות איתקצאי לכולא יומא, מודים הם, שאם נולד הבכור, הוא ומומו עמו, שאין בו איסור מוקצה, שהרי במעי אמו אינו קדוש, ומשנולד יש בו מום, שזה — מן המוכן הוא, שאין בו איסור מוקצה, ולכן מותר לאוכלו